

bepaling van het decreet betrekking heeft op een niet-jurisdictionele fase van de hulpverlening aan de jeugd die verantwoordt, zoals in B.7 is opgemerkt, dat de directeur of de adviseur van de hulpverlening aan de jeugd met kennis van zaken zouden kunnen optreden zonder evenwel verontrustende, choquerende of gevaarlijke stukken aan de betrokken personen mede te delen. Het Hof stelt vervolgens vast dat de decreetgever redelijkerwijze vermocht van oordeel te zijn dat, in die niet-jurisdictionele fase, de advocaten van de betrokken personen die toegang hebben tot sommige stukken van het dossier, in staat zijn om te oordelen van welke stukken zij de inhoud aan hun cliënt kunnen meedelen, zodat de betrokken personen die geen advocaat hebben zich niet noodzakelijkerwijze in een andere situatie bevinden, wat de toegang tot de stukken betreft, dan de personen die wel een advocaat hebben. Tot slot herinnert het Hof eraan dat alle betrokken personen, ongeacht of zij al dan niet een advocaat hebben, zich steeds tot de jeugdrechtsbank kunnen wenden indien zij van oordeel zijn dat zij een beslissing van de directeur of de adviseur van de hulpverlening aan de jeugd niet kunnen aanvaarden, met name vanwege het feit dat zij geen kennis zouden hebben van alle stukken van het dossier.

B.10. Uit wat voorafgaat volgt dat het tweede middel niet gegrond is.

(volgt: verwerping van het beroep)

Recht en geestelijke gezondheidszorg

1. Studiedag seksuele delinquentie

Op 15 juni 2000 werd door het Centrum voor Daderhulp te Brussel een opmerkelijke studiedag georganiseerd met als thema 'samenwerking vanuit verscheidenheid'. Vier sprekers die werkzaam zijn in de grijze zone tussen justitie en hulpverlening, werden uitgenodigd om vanuit hun specifiek werkveld te reflecteren over éénzelfde casus rond seksuele delinquentie. Achtereenvolgens kwamen mevrouw Pellens van het Parket, mevrouw Lambrechts van de Commissie Voorwaardelijke Invrijheidstelling, de heer Galle van het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling en dokter Baeke, psychiater van zowel een residentiële als een ambulante therapeutische forensische equipe aan het woord.

De casus die door de vier sprekers become-mentarieerd werd, luidt kort samengevat als volgt:

'Valère is 36 jaar, gehuwd en heeft drie kinderen. Hij wordt beschreven als een sociaal goed aangepaste man. Hij zit een gevangenisstraf uit van 5 jaar, waarvan 2 jaar met uitstel voor aanranding van de eerbaarheid met gebruik van geweld op zijn neefje van 12 jaar. Het seksueel misbruik deed zich meermaals voor over een periode van 4 jaar. Er is geen bewijs geleverd van verkrachting. Wel is er sprake van expliciete dwang, dreiging met geweld en gebruik van geweld (slagen). De gezagspositie die Valère had als oom van de jongen wordt als verzwarende factor in rekening gebracht. Valère is recidivist en werd 15 jaar geleden als scoutsleider betrapt met een jongen van 13 terwijl ze mekaar masturbeerden. De rechtbank sprak een deel van de straf met uitstel uit, omdat Valère een attest kon voorleggen waaruit blijkt dat hij reeds op eigen initiatief een therapie begonnen was. Toen hij vernomen had dat er een officiële klacht tegen hem liep, heeft hij zich om opportunistische redenen bij een daderhulpcentrum aangeboden. Valère komt nu in aanmerking voor voorwaardelijke invrijheidstelling en de V.I.-Commissie is belast met zijn dossier.'

De toespraak van de parketmagistraat begon met een verduidelijking van de fundamenteel verschillende uitgangspunten van parket en hulpverlening. Voor de gemiddelde parketmagistraat is het dossier van Valère een redelijk succes alleen al omdat er een redelijke hoeveelheid juridisch relevante handelingen in verricht zijn. Mevrouw Pellens legde vervolgens uit dat een groot gedeelte van de aanmeldingen geseponeerd worden bijvoorbeeld omdat er te weinig aanwijzingen zijn dat er een misdrijf gepleegd is, of omwille van opportunitieitsredenen of omwille van verjaring van de feiten. Desalniettemin waait er een frisse wind op het Brussels parket: slachtoffers worden mondiger, jongere magistraten hebben een andere visie op de rol van het parket en het besef groeit dat de samenstelling van het juridisch dossier kan verbeteren door een beroep te doen op experts van buitenaf. Meer en meer worden klinische verslagen opgevraagd om de dader beter te kunnen situeren en een eventuele beslissing beter te kunnen oriënteren. Opmerkelijk was tenslotte haar toelichting bij de stelling dat vrijspraak soms veel erger is dan een doorverwijzing naar de hulpverlening.

De tweede spreker, mevrouw Monique Lambrechts van de Commissie Voorwaardelijke Invrijheidstelling, gaf meer uitleg over de vernieuwing van een wetgeving die al 110 jaar oud was. De wijzigingen betreffende de voorwaardelijke invrijheidstelling hebben vooral betrekking op de besluitvormende instanties: vroeger was het de minister die beslissingen nam over voor-

waardelijke invrijheidstelling, nu is dat een multidisciplinair college dat aangesteld is voor een periode van 3 jaar. Het doel van de nieuwe wetgeving is het risico op het plegen van nieuwe feiten te beperken en vooral, om voor de gedetineerde die de gevangenis voorwaardelijk gaat verlaten, de best mogelijke en geïndividualiseerde omstandigheden te creëren om het leven buiten de gevangensmuren voor alle bij het misdrijf betrokken partijen, aanvaardbaar te maken. De dossiers die bij de V.I.-commissie terechtkomen, betreffen alle veroordelingen van meer dan 3 jaar en moeten voldoen aan 15 strikte vormvereisten. Nieuw is ook dat als het gaat over seksueel misbruik van minderjarigen er tevens een gemotiveerd advies van een erkende psychosociale dienst of centrum nodig is én een slachtofferfiche. Met deze nieuwe wet kan het slachtoffer de wens uitdrukken om gehoord te worden door de commissie en desgevallend een voorstel doen inzake voorwaarden die door de dader moeten vervuld worden om in aanmerking te komen voor een voorwaardelijke invrijheidstelling. Het onderzoek dat de commissie zelf instelt, behelst vragen en verduidelijkingen over 5 mogelijke contra-indicaties: sociale integratie, de persoonlijkheid van de gedetineerde, het recidiverisico, de houding t.o.v. de slachtoffers en het gedrag gedurende de detentie. Tot slot drukte mevrouw Lambrechts haar bezorgdheid uit over de complexiteit van dit dossier onder andere inzake recidiverisico, evolutie van de ernst van het delict, het niveau van ontkenning, positie van de eigen kinderen van Valère.

Na de pauze sprak Johan Galle over de manier waarop het Vertrouwenscentrum (VK) Kindermishandeling in aanraking zou kunnen komen met de casus van Valère. Het VK richt zich in eerste instantie op intrafamiliaal geweld waarbij de pleger deel uitmaakt van het familiaal systeem. Loyauteiten van alle betrokkenen spelen daarbij een heel belangrijke rol. Ten aanzien van extrafamiliaal geweld voelt het VK zich eerder machteloos. Pedofielen zoeken hun slachtoffers immers overal en het mandaat van het VK reikt niet zo ver dat het werkt met daders zelf van extrafamiliaal geweld. Het VK wil het spoor van het kind nemen door te werken op een vertrouwelijke basis en het probleem vanuit een familiale invalshoek te definiëren. Sprekende vanuit zijn jarenlange ervaring ontbreekt het volgens Johan Galle nog steeds aan een goede communicatie. Het is te simpel om te denken dat ofwel hulpverlening ofwel justitie het probleem van seksueel geweld kunnen oplossen. Het is ontzettend belangrijk dat er tussen deze twee bedrijven een communicatie op gang komt alleen al om op scharniermomenten na te gaan wie het

best geplaatst is om bepaalde problemen op te lossen. Hij stelt in dit verband dat de hulpverlening mede op instigatie van de overheid enorm gespecialiseerd geworden is maar dat er nergens specialisaties vereist worden om te kunnen samenwerken. Wie werkt met slachtoffers moet ook iets afweten van daders en andersom maar dit wordt nergens vereist. Johan Galle blijft de positie van de hulpverlener die een vertrouwenspositie kan aanbieden enorm belangrijk vinden. Waar kan een dader die iets aan zijn probleem wil doen immers de boodschap kwijt: 'ik heb iemand misbruikt'?

Johan Baeke startte met het statement dat de mogelijkheid groot is dat Valère door de hulpverlening zou geweigerd worden. De ervaringen van de hulpverlening met aanmeldingen van plegers van wie duidelijk is dat zij op therapie komen omwille van opportunistische redenen, zijn veelal negatief. Dokter Baeke nam het vervolgens ook op voor de positie van de psychosociale diensten in de gevangensissen. De personeelsleden die daar werkzaam zijn, worden specialisten genoemd en moeten op korte termijn adviezen schrijven die verstrekkende gevolgen hebben maar krijgen daar de erkenning niet voor. Sommige vragen aan de PSD zijn ronduit beledigend en met hun adviezen wordt wel eens de vloer geveegd. Dokter Baeke wees ook op de speciale positie van de hulpverlener t.a.v. de feiten. Het heeft weinig zin voor een hulpverleningsproces om de waarheid tot in detail te achterhalen. Meestal wordt gewerkt met het relaas van de feiten zoals deze in de gerechtelijke bundel vermeld worden, als dit ten minste na een periode van meestal enkele maanden, ter beschikking van de hulpverlener gesteld wordt. Vaak interfereert de factor 'tijd' als een ware spelbreker voor het op gang brengen van een zinvol hulpverleningsproces. Zo komt het meer en meer voor dat het strafeinde nadert zodat het niet meer haalbaar is om de gedetineerde te motiveren voor hulpverlening.

In de namiddag werd het publiek ingedeeld in een tiental werkgroepen waarin telkens vanuit een bepaalde positie verder met de casus aan de slag gegaan werd. Er kon gekozen worden uit de volgende posities:

- de ouders van Valère;
- de partner en kinderen van Valère;
- daderhulp;
- Valère;
- de dienst voor slachtofferhulp;
- het slachtoffer en de ouders van het slachtoffer;
- de pers;
- de dienst slachtofferonthaal bij de politie;
- de buurtbewoners en de voetbalclub;

– de commissie voorwaardelijke invrijheidstelling.

In eerste instantie werd aan de deelnemers van elk werkgroepje gevraagd om zich in te leven in één van die maatschappelijke posities die kunnen ingenomen worden rond de casus van Valère. Elke werkgroep had een gespreksleider en een woordvoerder die dan in de kring met de woordvoerders van de andere werkgroepen, de belangen en overwegingen die horen bij een bepaalde positie levendig in kaart brachten.

In een tweede ronde werd aan de deelnemers gevraagd om, ieder vanuit zijn specifieke positie, een houding te bepalen bij de volgende stelling:

‘Valère is ziek en gevaarlijk. In de gevangenis zal hij niet beter worden. Therapie moet slachtoffers voorkomen’.

In een derde ronde werd het gerucht verspreid dat Valère zou vrijkomen met voorwaardelijke invrijheidstelling. Aan de deelnemers werd nu gevraagd wat zij van de mogelijke vrijlating van Valère vonden en welke voorwaarden daartoe eventueel zouden moeten zijn vervuld.

Opvallend was onder andere de positie van Valère die zich als een duivel in een wijwatervat keerde om zijn seksueel misbruik te rechtvaardigen en probeerde om zich in de slachtofferrol te nestelen. Dit effect werd versterkt door zijn echtgenote die haar man ofwel als een leeuwin verdedigde tegen alle justitiële of hulpverlenende instanties ofwel zeer destructief naar hem uithaalde en hem in de steek liet. Het discours van de officiële instanties was veelal onafgestemd op de betrokkenen zodat daderhulp en de V.I.-commissie zo goed als niet aan bod kwamen. De plaatselijke voetbalclub bleek bij de onthulling van het seksueel misbruik van Valère vooral bezorgd over het ledenaantal en de besmeurde naam van de voetbalclub. Zoals te verwachten bleef het slachtoffer in de klagende positie en gooide de pers met momenten een pijnlijke stok in het hoenderhok.

Het rollenspel met een hondertal spelers werd op die manier een zeer levendige maar ook ontspannen en geanimeerde studiedag. De deelnemers konden zich niet alleen ‘zeer’ goed inleven in de verschillende posities, zij konden bovendien als het ware genieten van het acteertalent en de humor van sommige hulpverleners en justitie-assistenten.

Els VAN DAELE
Praktijkassistent,
Gerechtelijke Geestelijke Gezondheidszorg
KULeuven.

2. Studiedag Internering

De teksten van de sprekers die aan het woord kwamen op de geslaagde studiedag in verband met internering die op 18 mei 2000 doorging in het Vormingscentrum van De Broeders van Liefde te Gent, zullen verschijnen in een verslagboek dat in het najaar op de markt zal komen.

Voor verdere informatie: Vormingscentrum Broeders van Liefde, tel. 09/216 35 50, fax 09/226 62 99.

3. Interuniversitaire Postacademische Vorming Forensische Psychiatrie en Psychologie

Op 5 december 2000 start een tweede cyclus van twee jaar van de Interuniversitaire Postacademische Vorming Forensische Psychiatrie en Psychologie. Naast psychiaters en psychologen kunnen ook voor het eerst criminologen met een bijkomende opleiding/ervaring in de geestelijke gezondheidssector hun kandidatuur indienen die individueel zal beoordeeld worden.

Voor verdere informatie: secretariaat mevr. Marleen Bolens, tel. 03/821 34 38, fax 03/825 16 41.

4. Studiedagen en congressen

Symposium Daderhulp. *Vijf jaar na Dutroux, waar staan we?* Universitair Forensisch Centrum Antwerpen, 13 oktober 2000.

Informatie: tel. 03/821 34 38, fax 03/825 16 41.

Samenwerking drughulpverlening-justitie: Synergie of utopie? VAD, Elewijt Centrum, 28 november 2000.

Informatie: tel. 02/423 03 57, fax 02/423 03 34.

Tiende Forum *Alcohol- en Drugsonderzoek*. Utrecht, 13 november 2000.

Informatie: tel. +31 297 11 00, fax. +31 297 11 11.

Encouraging health promotion for drug users within the criminal justice system. Hamburg, 22 t.e.m. 25 november 2000.

Voor verdere informatie: tel. +44 151 227 4423, fax +44 151 236 4829.